

ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van het Groeipakketdecreet van 2018, wat betreft het recht op selectieve participatietoelagen voor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen

Samenvatting

Voorliggend decreet voorziet een wijziging van het Groeipakketdecreet van 2018 op basis waarvan de niet-begeleide minderjarige vreemdeling als een aparte gezinscategorie wordt beschouwd in het kader van de toekenning van de selectieve participatietoelagen.

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. Situering

Het Groeipakket, en meer bepaald de selectieve participatietoelagen (schooltoelagen) als onderdeel van het Groeipakket, is er voor alle kinderen die ingeschreven zijn in een door de Vlaamse Gemeenschap erkende, gefinancierde of gesubsidieerde onderwijsinstelling:

- De schooltoelagen worden voor alle kinderen die in het Nederlandstalige kleuteronderwijs in een door de Vlaamse Gemeenschap erkende, gefinancierde of gesubsidieerde onderwijsinstelling voor kleuteronderwijs, lager onderwijs of secundair onderwijs ingeschreven zijn automatisch onderzocht en toegekend als voldaan is aan de voorwaarden. Er moet dus geen aanvraag ingediend worden.
- Er wordt gekeken naar de gezinssamenstelling op 31 augustus voorafgaand aan het betrokken schooljaar. De inkomsten die in aanmerking genomen worden, zijn de inkomsten van het aanslagbiljet van het kalenderjaar dat twee jaar voorafgaat aan het kalenderjaar waarin het schooljaar in kwestie begint (jaar T-2). Na het einde van het schooljaar wordt gecontroleerd of er voldaan is aan de pedagogische voorwaarden inzake inschrijving, aanwezigheden op school en type onderwijs. Dit kan aanleiding geven tot bijbetalingen of terugvorderingen van de schooltoelagen.
- Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV) kunnen recht hebben op een schooltoelagen vanaf het moment dat ze in een lopende verblijfsprocedure zitten én een voogd hebben toegewezen gekregen.

Bij het bepalen of een leerling in aanmerking komt voor een schooltoelagen wordt uitgegaan van de inkomsten van het gezin waartoe de leerling behoort, hiertoe worden in artikel 38 van het Groeipakketdecreet van 2018 gezinscategorieën benoemd.

Op basis van de huidige regelgeving zijn volgende gezinscategorieën te onderscheiden:

1. Een gezin waarin de rechthebbende leerling zijn woonplaats heeft bij één ouder of bij beide ouders samen;
2. Een gezin waarin de rechthebbende leerling ingevolge een gerechtelijke uitspraak of een tussenkomst van een publiekrechtelijke overheid of instelling zijn woonplaats heeft bij een andere natuurlijke persoon dan de ouders, of een gezin waarin de rechthebbende leerling op 31 augustus voorafgaand aan het schooljaar in kwestie zijn woonplaats heeft bij een andere natuurlijke persoon dan één ouder of beide ouders;
3. Gehuwde leerling;
4. Zelfstandige leerling;
5. Alleenstaande leerling.

Om te bepalen tot welke categorie van gezin een rechthebbende leerling behoort, wordt eerst nagegaan of de leerling voldoet aan de voorwaarden voor de categorie van gehuwde leerlingen (3.) dan of de leerling voldoet aan de voorwaarden voor de categorie van zelfstandige leerlingen (4.), daarna of de leerling voldoet aan de voorwaarden van de oudergerelateerde categorie (1.) en vervolgens categorie 2. Als wordt vastgesteld dat de leerling niet behoort tot een van deze categorieën van gezinnen wordt nagegaan of de leerling voldoet aan de voorwaarden voor de categorie van alleenstaande leerling (5.)

NBMV vallen volgens de huidige regels van het Groeipakket voor de toekenning van de schooltoeslag onder de categorie 'zelfstandige leerling' of 'alleenstaande leerling'. NBMV die worden opgevangen in een pleeggezin vallen onder categorie 2.

Als alleenstaande of zelfstandige leerling hebben zij automatisch recht op de hoogste bedragen van de schooltoeslag, zijnde 3.387,57 euro per schooljaar (voltijds secundair onderwijs, schooljaar 2022-2023). Dit bedrag ligt hoger dan bijvoorbeeld voor jongeren die geplaatst zijn, maar waar de ouders of opvoeders begunstigen zijn voor het Groeipakket (977,6 euro voor voltijds secundair onderwijs of 1.173 euro voltijds technisch of beroeps secundair (3e jaar 3e graad)) of voor jongeren die in een gezinscontext verblijven, en waar de hoogte van de schooltoeslag mede afhankelijk is van het gezinsinkomen. Deze logica wordt hierbij herzien.

Een NBMV kan niet aanzien worden als een jongere die zelf in zijn levensonderhoud moet voorzien. NBMV die ten laste zijn van de overheid, in een pleeggezin verblijven, of bij een familielid (bv. zijn/haar tante – een kind dat onder begeleiding van tante het Belgisch grondgebied binnen reist, is ook een NBMV wanneer dit familielid niet over de voogdij beschikt) zijn gedomicilieerd, ontvangen ondersteuning (zoals huisvesting) vanuit respectievelijk de voorziening/instelling, het pleeggezin of het familielid bij wie ze gedomicilieerd zijn.

Daarom voorziet voorliggend ontwerp van decreet in een wijziging waardoor elke NBMV nog steeds een schooltoeslag kan ontvangen vanaf het moment dat hij/zij voldoet aan alle voorwaarden voor de schooltoeslag (op ijkmoment 31/8 voorafgaand aan het betrokken schooljaar), maar dat dit de bedragen zijn voor voltijds secundair onderwijs (afhankelijk van de onderwijsrichting die ze volgen). Indien de NBMV voldoet aan de voorwaarde van de uitzonderlijke schooltoeslag¹ of aan de voorwaarde als interne leerling omdat hij/zij in een internaat² verblijft, zal de NBMV ook recht hebben op de overeenkomende bedragen.

Deze groep kinderen/jongeren hebben immers geen hogere schoolkosten dan andere kinderen die schoollopen. Deze kinderen hebben dus ten aanzien van de algehele populatie geen specifieke kenmerken die maken dat zij een redelijk verantwoorde aparte benadering (of bedrag) behoeven. Fedasil, voorzieningen Jeugdhulp of de opvoeders dragen immers dezelfde kosten die andere gezinnen ook dragen voor een kind in het onderwijs.

Vanuit de betrokken sectoren werden bovendien verschillende signalen gegeven dat deze NBMV ook veel negatieve effecten ondervinden ten gevolge van de

¹ Voor schooljaar 2022 – 2023: bv. 1.377,56 € voor leerlingen in derde leerjaar van de derde graad voltijds technisch of beroeps secundair onderwijs of 1.147,84 € voor leerlingen in voltijds secundair onderwijs.

² Voor schooljaar 2022 – 2023: bv. max. 1.928,75 € voor leerlingen in derde leerjaar van de derde graad voltijds technisch of beroeps secundair onderwijs of max. 1.607,24 € voor leerlingen in voltijds secundair onderwijs.

toekenning van deze hoge bedragen. Zo ondervinden deze NBMV druk en misbruik voor de besteding van deze middelen. Dit niettegenstaande dat de aangestelde voogd van de NBMV de opdracht heeft om de middelen van de jongere als een goede huisvader te beheren in het belang van de jongere. Bovendien groeit de druk op de betrokken sectoren om NBMV die in België terechtkomen om deze jongeren een opvangplaats in Vlaanderen te geven, aangezien in Vlaanderen de toegekende bedragen veel hoger liggen dan in de andere deelentiteiten.

We zien dat voogden het vaak moeilijk hebben om in de begeleiding van hun jongeren tot goede financiële afspraken te komen. Om te voorkomen dat er druk komt vanuit sommige NBMV om geld te gebruiken voor zaken waarvoor dat niet bedoeld is, en tegelijk ook de druk van de jongeren weg te nemen dat zij – in de ogen van afpersers of mensenhandelaars – zonder meer over deze fondsen kunnen beschikken, is 2 jaar geleden al de piste gelanceerd aan de federale overheid om ook te verplichten dat het Groeipakket op een geblokkeerde rekening wordt gestort, zoals dat vandaag reeds gebeurt bij Vlaamse voorzieningen jeugdhulp.

In het licht van eerdere afspraken hierover loopt momenteel parallel het overleg met de verschillende betrokken administraties (Opgroeien, administratie onderwijs, Fedasil en dienst voogdij) om het verplicht gebruik van een geblokkeerde rekening voor gezinsbijslagen (en schooltoeslagen) ook voor alle NBMV in te voeren. Fedasil stelde met betrekking tot de schoolkosten al een richtlijn op, die sinds dit schooljaar al wordt toegepast, met name als een NBMV een schooltoeslag ontvangt, worden de schoolfacturen bezorgd aan de jongere/voogd, zodat dit kan betaald worden met middelen schooltoeslag. Overleg met dienst Voogdij en administratie Onderwijs over de invoering van een geblokkeerde rekening voor alle NBMV is lopende.

Parallel wordt ook onderzocht met de betrokken administraties (Opgroeien, administratie onderwijs, Fedasil en dienst voogdij) of voor NBMV de middelen die op een geblokkeerde rekening zullen worden gestort in overleg met de voogden (gedeeltelijk) bestemd kunnen worden voor het betalen van schoolkosten. Het overleg hieromtrent zal moeten uitmonden in een (juridische) analyse over de juridische haalbaarheid hiervan.

B. Inhoud

Probleemstelling en omgevingsanalyse

Voor de schooltoeslag worden NBMV die ten laste zijn van de overheid (meestal aanzien als 'alleenstaande' (of 'zelfstandige' als 16+) leerling, wat betekent dat ze recht kunnen hebben op een schooltoeslag van 3.387,57 euro voor het schooljaar 2022-2023. Dit bedrag ligt een stuk hoger dan voor jongeren die bijvoorbeeld dezelfde onderwijsrichting volgen, maar waar de ouders of opvoeder begunstigen zijn voor het Groeipakket (977,6 euro voor voltijds secundair onderwijs of 1.173 euro voltijds technisch of beroeps secundair (3e jaar 3e graad).

Een NBMV kan niet aanzien worden als een jongere die zelf in zijn levensonderhoud moet voorzien. NBMV die ten laste zijn van de overheid, in een pleeggezin verblijven, of bij een familielid (bv. zijn/haar tante – een kind dat onder begeleiding van tante het Belgisch grondgebied binnen reist, is ook een NBMV wanneer dit familielid niet over de voogdij beschikt) zijn gedomicilieerd, ontvangen ondersteuning (zoals huisvesting) vanuit respectievelijk de voorziening/instelling, het pleeggezin of het familielid bij wie ze gedomicilieerd zijn.

Deze groep kinderen/jongeren hebben echter de facto geen hogere schoolkosten dan andere kinderen die schoollopen. Deze kinderen hebben dus ten aanzien van de algehele populatie geen specifieke kenmerken die maken dat zij een redelijk verantwoorde aparte benadering (of bedrag) behoeven. Fedasil, voorzieningen Jeugdhulp of de opvoeders dragen immers dezelfde kosten die andere gezinnen ook dragen voor een kind in het onderwijs.

Impact op kinderen en jongeren (JoKER)

Het Groeipakketdecreet van 2018 bepaalt de toekenningsvoorwaarden voor de schooltoeslag. Alvorens recht te kunnen openen op deze toeslag dient de leerling of het kind de Belgische nationaliteit te bezitten. De leerling/kind van wie het bewijs niet wordt geleverd dat hij de Belgische nationaliteit bezit, dient toegelaten of gemachtigd te zijn om in België te verblijven of er zich te vestigen overeenkomstig de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen.

Als uitzondering op voormelde nationaliteits-/verblijfsvoorwaarde voorziet de Groeipakketregelgeving o.a. in een recht op een schooltoeslag voor NBMV die zich in een lopende verblijfsprocedure bevinden en waarvoor een voogd werd aangeduid. Het Groeipakket wil op deze manier ondersteuning bieden aan deze preciaire groep minderjarigen.

Vanuit de betrokken sectoren (o.a. dienst Voogdij, categoriaal aanbod Opgroeien) werden verschillende signalen gegeven dat deze NBMV ook negatieve effecten ondervinden ten gevolge van de toekenning van dergelijk hoge bedragen, niettegenstaande dat de aangestelde voogd van de NBMV de opdracht heeft om de middelen van de jongere als een goede huisvader te beheren in het belang van de jongere:

- Het verschil tussen bedragen voor zelfstandige/alleenstaande leerlingen in het voltijds secundair onderwijs en bedragen stelsel leren en werken is enorm groot, wat ervoor zorgt dat een NBMV die graag een opleiding in het stelsel leren en werken zou willen volgen, dit weigert omdat hij/zij weet dat zijn schooltoeslag vermindert met +/- 2.800 euro.
- De schooltoeslag zorgt voor extra druk tijdens een begeleidingstraject: vb. jongeren (en voogden) zouden onder druk gezet worden om het gehele bedrag door te storten naar hun land van herkomst, bv. om gezinshereniging te financieren of om mensensmokkelaars te betalen.
- De schooltoeslag in Vlaanderen wordt sinds 2019 automatisch toegekend, in Wallonië dient een leerling een aparte aanvraag in te dienen. Dat laatste werkt drempelverhogend, en zorgt in combinatie met het feit dat NBMV sneller recht heeft op een schooltoeslag en het hoge bedrag ervoor dat sommige minderjarigen absoluut naar Vlaanderen of een Nederlandstalige school willen gaan om via het Groeipakket ook de schooltoeslag te ontvangen.

Beleidsdoelstelling: we willen dat NBMV nog steeds een schooltoeslag ontvangen als ze voldoen aan de voorwaarden, maar we willen dat dit bedrag meer in overstemming is met de tegemoetkoming die andere kinderen krijgen.

De schooltoeslag heeft tot doel bij te dragen aan de onderwijskosten en de deelname aan het Nederlandstalig onderwijs te stimuleren. Deze groep kinderen/jongeren hebben de facto geen hogere schoolkosten dan andere kinderen die schoollopen. Deze kinderen hebben dus ten aanzien van de algehele populatie geen specifieke kenmerken die maken dat zij een redelijk verantwoorde aparte benadering (of bedrag) behoeven. Fedasil, voorzieningen Jeugdhulp of de opvoeders dragen immers dezelfde kosten die andere gezinnen ook dragen voor een kind in het onderwijs.

Opties:

Nuloptie: voortzetting van de bestaande toestand

Dit zou betekenen dat een NBMV een hogere schooltoeslag blijft ontvangen die niet overeenstemt met de werkelijke schoolkosten, waardoor ze ook vatbaar blijven voor de negatieve effecten (misbruik, geweldpleging) gesignaleerd uit de sector.

Effect: De nuloptie lost het probleem niet op en rechtvaardigt het hoge bedrag niet voor NBMV, die als uitzonderingscategorie hier recht op hebben. Dit zorgt ervoor dat NBMV slachtoffer kunnen worden van misbruik en zelfs geweldpleging door het hoge bedrag aan schooltoeslag. Signalen hierover van bevoegde federale diensten, voogden en voorzieningen Opgroeien waren unisono.

Optie 2: NBMV als aparte categorie toevoegen voor de schooltoeslag – gekozen optie

Bij deze piste vertrekken we van de vaststelling dat, alhoewel een NBMV 'niet begeleid' is, dit niet automatisch betekent dat dit kind of deze jongere volledig zelf in het eigen levensonderhoud moet voorzien, en op zich dus geen zelfstandige of alleenstaande leerling is. NBMV die ten laste zijn van de overheid, in een pleeggezin verblijven, of bij een familielid (bv. tante – een kind dat onder begeleiding van tante het Belgisch grondgebied binnen reist, is ook een NBMV wanneer dit familielid niet over de voogdij beschikt) zijn gedomicilieerd, ontvangen ondersteuning (zoals huisvesting) vanuit respectievelijk de voorziening/instelling, het pleeggezin of het familielid bij wie ze gedomicilieerd zijn.

Het blijft nog steeds belangrijk om NBMV te ondersteunen in hun (Nederlandstalige) schoolcarrière, en dus het recht op een schooltoeslag te behouden voor deze preciaire groep. Met deze optie garanderen we deze ondersteuning, maar op basis van een bedrag dat aansluit bij de ondersteuning die andere kinderen in vergelijkbare situaties krijgen. De eigenlijke schoolkosten voor deze groep liggen ook niet hoger dan voor andere kinderen die schoollopen. Deze kinderen hebben dus ten aanzien van de algehele populatie geen specifieke kenmerken die maken dat zij een redelijk verantwoorde aparte benadering (of bedrag) behoeven.

Effect:

- Concreet zorgt deze piste ervoor dat NBMV wel nog een schooltoeslag ontvangen vanaf het moment dat ze voldoen aan alle voorwaarden voor de schooltoeslag (op ijkmoment 31/8 voorafgaand aan het betrokken schooljaar), maar dat dit bedrag voor een volledige schooltoeslag 977,6 euro bedraagt (i.p.v. 3.387,57 euro voor alleenstaanden).
- Het verschil tussen het bedrag van de schooltoeslag voor voltijds secundair onderwijs en het stelsel leren en werken zal waarschijnlijk van minder belang zijn voor een NBMV om niet te kiezen voor de meest geschikte onderwijsrichting.
- De schooltoeslag op zich zal niet meer zorgen voor een extra druk tijdens een begeleidingstraject.

Monitoring

In samenwerking met de betrokken sectoren, zoals de dienst Voogdij, Fedasil en andere belangengroepen zal de problematiek van de NBMV ook na de invoering van dit decreet verder worden opgevolgd, en zal bekeken worden hoe de voogden nog beter kunnen opgeleid/omkaderd/ondersteund worden om in het belang van het kind de (Groeipakket)middelen als een goede huisvader te beheren.

Conclusie

Zoals hierboven toegelicht zijn er geen specifieke kenmerken die rechtvaardigen dat NBMV hogere bedragen moeten ontvangen. Ook is het in het belang van de

NBMV zelf dat ze de meest geschikte onderwijsrichting kunnen kiezen, zonder dat dit een onevenredige financiële impact zou hebben. Op deze manier stimuleren we dus dat de NBMV zich ten volle kunnen ontplooiën.

Budgettaire impact

We kunnen uitgaan van 703 leerlingen waarvan de schooltoeslag van 3.387 euro zou dalen naar de 'gewone' bedragen voor voltijds secundair onderwijs. Als we ervan uitgaan dat alle betrokken leerlingen voortaan recht zouden hebben op 977,60 euro, dan betekent dat een verschil van 1.694.208,91 euro per schooljaar.

	GAZ ³ -leerlingen	GAZ-NBMV ⁴
2019-2020	1.934	271
2020-2021	2.003	409
2021-2022	2.538	703

Inspectie van Financiën

Het gunstig advies van de Inspectie van Financiën werd verleend op 31 januari 2023 met referentienummer IF/23/297.

Voorliggend ontwerp van decreet vormt ook de basis voor een noodzakelijke wijziging die dient te gebeuren aan het BVR van 17/05/2019 betreffende de selectieve participatietoelagen om definities van de gezinscategorieën aan te passen, zodat NBMV die ten laste zijn van de overheid, in een pleeggezin verblijven of gedomicilieerd zijn bij een familielid, niet meer onder de gezinscategorieën vallen die een hoge selectieve participatietoeslag krijgen.

Begrotingsakkoord

Met toepassing van artikel 31 §1 van het BVR VCO is voor dit dossier het gemotiveerd akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor de begroting, vereist

Het begrotingsakkoord werd afgeleverd op 2 maart 2023.

Implementatie

Dit decreet treedt in werking op 31 augustus 2023, voor de toekenning van de selectieve participatietoeslag vanaf schooljaar 2023 – 2024.

C. Totstandkomingsprocedure

Het ontwerp werd aangepast aan het legistiek en taaladvies van 31 januari 2023.

Het JoKER-advies werd bekomen op 31 januari 2023.

Het advies van de Vlaamse Raad WVG werd bekomen op 23 februari 2023.

Het advies van de Raad van State werd bekomen op xxx.

³ Gehuwd-alleenstaand-zelfstandig

⁴ Deze leerlingen zitten voor een belangrijk deel in de categorie 'GAZ-leerlingen met basisbedrag aan instelling', een aantal zijn 'ontvoegd' en behoren daardoor tot de categorie 'zelfstandige leerlingen'. Het onderscheid kan voor deze oefening technisch niet gemaakt worden. We nemen in de berekening de volledige groep mee.

II. ADVIEZEN

A. Advies Vlaamse Raad WVG

De Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin heeft advies gegeven op 23 februari 2023.

De Vlaamse Raad WVG gaat akkoord met het opzet van het voorontwerp van decreet waardoor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV) die huisvesting of steun verkrijgen vanuit de overheid, familie of pleeggezin niet in aanmerking komen voor de hoogste selectieve participatietoeslag.

De raad meent dat de daling van de schooltoeslag tot een kost die overeenkomt met de reële schoolkost rechtvaardig is, maar acht het daarbij wel van belang dat NBMV correct kunnen worden gecategoriseerd. De raad stelt dat de memorie van toelichting onvoldoende duidelijk is over de mate waarin de toevoeging van de nieuwe categorie (en de plaats daarvan in de rangorde) een correcte classificatie toelaat.

Repliek: In de rangorde vermeld in paragraaf 4 van artikel 38 van het Groeipakketdecreet van 2018 wordt de gezinscategorie voor de NBMV ingevoegd. Er wordt eerst nagegaan of de leerling voldoet aan de voorwaarden voor de categorie van gehuwde leerlingen (3.) dan of de leerling voldoet aan de voorwaarden voor de categorie van zelfstandige leerlingen (4.), daarna of de leerling voldoet aan de voorwaarden van de oudergerelateerde categorie (1.) en daarna categorie 2., vervolgens of de leerling een NBMV betreft (6.). Als wordt vastgesteld dat de leerling niet behoort tot een van deze categorieën van gezinnen wordt nagegaan of de leerling voldoet aan de voorwaarden voor de categorie van alleenstaande leerling (5).

Een NBMV zal enkel als zelfstandige leerling kunnen worden beschouwd indien hij/zij effectief alleen woont. Wanneer een NBMV ten laste is van de overheid, in een pleeggezin verblijft of bij een familielid is gedomicilieerd zal hij/zij niet kunnen worden beschouwd als zelfstandige leerling. Zoals toegelicht in de memorie van toelichting zal worden bekeken hoe het besluit van de Vlaamse Regering van 17 mei 2019 'betreffende de selectieve participatietoelagen leerling' hierop dient te worden afgestemd.

De raad begrijpt dat de regelgeving voor ogen heeft om NBMV die opvang en begeleiding vanuit de overheid, familie of pleeggezin ontvangen, te beschouwen als jongeren in een gezin met laagste inkomens. De invoering van deze nieuwe gezinscategorie is een belangrijke stap in de richting van het bevorderen van een gelijke behandeling van leerlingen, maar de raad vraagt zich af of de voorgestelde wijziging volstaat om alle kinderen die in gelijkaardige situaties verkeren nu ook gelijk te behandelen. Het lijkt mogelijk dat er gediscrimineerd wordt tussen NBMV ten laste van de overheid en andere minderjarigen ten laste van de overheid die nog wel kunnen voldoen aan de definitie van alleenstaande.

Repliek: NBMV die ten laste zijn van de overheid, in een pleeggezin verblijven, of bij een familielid zijn gedomicilieerd, ontvangen ondersteuning (zoals huisvesting) vanuit respectievelijk de voorziening/instelling, het pleeggezin of het familielid bij wie ze gedomicilieerd zijn. Deze kinderen hebben dus ten aanzien van de algehele populatie geen specifieke kenmerken die maken dat zij een redelijk verantwoorde aparte benadering (of bedrag) behoeven. Fedasil, voorzieningen Jeugdhulp of de opvoeders dragen immers dezelfde kosten die andere gezinnen ook dragen voor een kind in het onderwijs. Daarom kunnen deze NBMV niet aanzien worden als jongeren die volledig zelf in hun levensonderhoud moeten voorzien.

In uitzonderlijke situaties is evenwel nog mogelijk dat er jongeren zullen zijn die materiële ondersteuning genieten en toch als alleenstaande of zelfstandige

leerling worden beschouwd voor de toekenning van de schooltoeslag. Dit is echter enkel mogelijk ten gevolge van een beslissing van de Intersectorale Toegangspoort of de Jeugdrechtbank.

Het is voor de raad belangrijk dat NBMV die alleen wonen de schooltoeslag blijven krijgen van alleenstaande/zelfstandige leerling, ongeacht hun leeftijd. De raad wijst erop dat op basis van de huidige regelgeving enkel een de NBMV die de leeftijd van 16 jaar heeft bereikt en zijn woonplaats niet bij zijn ouders of werkelijke opvoeders heeft, kan beschouwd worden als een zelfstandige leerling. Jongeren, die de leeftijd van 16 jaar nog niet bereikt hebben, kunnen aldus niet als zelfstandige leerlingen worden beschouwd, maar kunnen – door de toevoeging van de nieuwe gezinscategorie in de rangorde – ook niet als alleenstaande worden geclassificeerd. Dit belet de NBMV om gebruik te maken van de hogere selectieve participatietoeslag, zelfs indien dit gegronnd en bewezen is. De raad is van mening dat dit niet aanvaardbaar is en moet rechtgezet worden.

Repliek: Op basis van de huidige geldende regelgeving kan een NBMV van minstens 16 jaar en die niet bij zijn ouder of werkelijke opvoeder is gedomicilieerd als een zelfstandige leerling worden beschouwd. NBMV die niet aan de voorwaarde van 'zelfstandige leerling' voldoet zal op basis van de huidige geldende regelgeving als 'alleenstaande leerling' worden beschouwd, voor zover de NBMV niet in een pleeggezin verblijft.

Zoals toegelicht in de memorie van toelichting voorziet voorliggend decreet in een aparte categorie voor NBMV zodat een NBMV die materiële ondersteuning geniet, bij een opvoeder woont of in een pleeggezin woont, niet meer als alleenstaande of zelfstandige leerling kan worden beschouwd.

Een NBMV van minstens 16 jaar zal bijgevolg enkel als zelfstandige leerling kunnen worden beschouwd indien hij/zij effectief alleen woont. Wanneer een NBMV ten laste is van de overheid, in een pleeggezin verblijft of bij een familielid is gedomicilieerd zal hij/zij niet kunnen worden beschouwd als zelfstandige leerling. Zoals toegelicht in de memorie van toelichting zal worden bekeken hoe het besluit van de Vlaamse Regering van 17 mei 2019 'betreffende de selectieve participatietoelagen leerling' hierop dient te worden afgestemd.

De algemene stelling dat NBMV "geen specifieke kenmerken hebben die een aparte benadering rechtvaardigen" verdient volgens de raad nuancering en voorzichtigheid. Hoewel de schoolkost misschien niet verschillen, hebben NBMV te maken met unieke uitdagingen, zoals de algehele afwezigheid van een netwerk en wisselende verblijfplaatsen met verschillende vormen van materiële/financiële ondersteuning. Om ervoor te zorgen dat de originele doelstelling van de schooltoeslag – namelijk een bijdragen leveren aan de democratisering van het onderwijs – niet in het gedrang komt, benadrukt de raad dat het belangrijk is om de wijziging in de praktijk te monitoren. Zo kan worden bekeken of de beleidsmaatregel nog steeds de nodige ondersteuning biedt aan deze kwetsbare groep minderjarigen en of eventuele verdere aanpassingen nodig zijn.

Repliek: De voorgestelde aanpassing beperkt zich tot de schooltoeslag en in het kader van het recht op een schooltoeslag heeft een NBMV o.i. geen specifieke kenmerken die een aparte benadering rechtvaardigen. We volgen evenwel de Vlaamse Raad dat er nood is aan monitoring. In samenwerking met de betrokken sectoren, zoals de dienst Voogdij, Fedasil en andere belangengroepen zal dan ook de problematiek van de NBMV ook na de invoering van dit decreet verder worden opgevolgd.

De raad benadrukt het belang van het nemen van de noden van de NBMV als uitgangspunt bij het bepalen van de schooltoeslag. Er is behoefte aan duidelijke richtlijnen voor het gebruik van deze gelden, zoals voor schoolkosten en spaargeld. Echter, het beperken van rechten op toeslagen is volgens de raad niet

de oplossing om mogelijk oneigenlijk gebruik te voorkomen. Ook regionale afwegingen, zoals de druk om in Vlaanderen een opvangplaats te vinden, zouden eerder moeten leiden tot een gelijkstelling van het systeem tussen Vlaanderen en Wallonië, in plaats van beperking van de rechten.

Repliek: Vanuit Fedasil worden er sinds dit schooljaar aan de voogden instructies gegeven omtrent de schoolkosten voor de jongeren die een schooltoeslag ontvangen.

De toekenning van de schooltoeslag/studietoelagen behoort toe tot de regionale bevoegdheden. Vlaanderen beslist autonoom over de voorwaarden, de organisatie en de toekenning ervan.

III. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 2

Bij het bepalen of een leerling in aanmerking komt voor een schooltoeslag wordt uitgegaan van de inkomsten van het gezin waartoe de leerling behoort. Paragraaf 1 van artikel 38 van het Groeipakketdecreet van 2018 benoemt deze categorieën van gezinnen waartoe de leerling behoort.

Paragraaf 4 van artikel 38 van het Groeipakketdecreet van 2018 bepaalt vervolgens op een dwingende wijze de rangorde volgens de welke wordt nagegaan tot welk gezin een leerling behoort.

Voorliggend artikel voorziet in de toevoeging van een gezinscategorie (categorie 6), nl. de niet-begeleide minderjarige vreemdeling als vermeld in titel XIII, hoofdstuk VI, van de Programmawet (I) van 24 december 2002.

Ingevolge deze toevoeging zijn volgende gezinscategorieën te onderscheiden:

1. Een gezin waarin de rechthebbende leerling zijn woonplaats heeft bij één ouder of bij beide ouders samen;
2. Een gezin waarin de rechthebbende leerling ingevolge een gerechtelijke uitspraak of een tussenkomst van een publiekrechtelijke overheid of instelling zijn woonplaats heeft bij een andere natuurlijke persoon dan de ouders, of een gezin waarin de rechthebbende leerling op 31 augustus voorafgaand aan het schooljaar in kwestie zijn woonplaats heeft bij een andere natuurlijke persoon dan één ouder of beide ouders;
3. Gehuwde leerling;
4. Zelfstandige leerling;
5. Alleenstaande leerling;
6. Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen als vermeld in titel XIII, hoofdstuk VI, van de Programmawet (I) van 24 december 2002.

In de rangorde vermeld in paragraaf 4 van artikel 38 van het Groeipakketdecreet van 2018 wordt deze gezinscategorie ingevoegd, zodat voor elke leerling bepaald wordt tot welke categorie van gezin de leerling behoort. Er wordt eerst nagegaan of de leerling voldoet aan de voorwaarden voor de categorie van gehuwde leerlingen (3.) dan of de leerling voldoet aan de voorwaarden voor de categorie van zelfstandige leerlingen (4.), daarna of de leerling voldoet aan de voorwaarden van de oudergerelateerde categorie (1.) en daarna categorie 2., vervolgens of de leerling een NBMV betreft (6.). Als wordt vastgesteld dat de leerling niet behoort tot een van deze categorieën van gezinnen wordt nagegaan of de leerling voldoet aan de voorwaarden voor de categorie van alleenstaande leerling (5).

Het toevoegen van deze nieuwe gezinscategorie heeft tot gevolg dat een NBMV die ten laste is van de overheid, in een pleeggezin verblijven, of bij bv. een familielid/opvoeder is gedomicilieerd niet meer zal worden gekwalificeerd als een gehuwde, zelfstandige of alleenstaande leerling.

De Vlaamse Regering geeft een nadere begripsomschrijving van de verschillende categorieën van gezinnen op basis waarvan de schooltoeslag wordt berekend, en bepaalt met welke inkomsten van welke persoon of personen rekening wordt gehouden om de gezinsinkomsten vast te stellen.

Daar de gezinscategorieën 'gehuwde leerling', 'zelfstandige leerling' en 'alleenstaande leerling' worden omschreven in het besluit van de Vlaamse Regering van 17 mei 2019 betreffende de selectieve participatietoelagen leerling zal worden onderzocht in welke mate deze definities dienen te worden aangepast in overeenstemming met de toevoeging van de nieuwe gezinscategorie.

Artikel 3

Bij het bepalen van de toepasselijke minimum- en maximuminkomensgrens wordt, conform artikel 42 van het Groeipakketdecreet van 2018, rekening gehouden met een aantal factoren, zoals het aantal personen ten laste in het gezin of het aantal studenten hoger onderwijs aanwezig in het gezin. Zo wordt ook elk ouder/opvoedergerelateerd gezin uit categorie 1 of 2 of het gezin van een gehuwde leerling voor één punt geteld (de categorie van gezin die valt onder het toepassingsgebied van artikel 38, § 1, 1°, 2° of 3°, van het Groeipakketdecreet van 2018). De gezinscategorie van NBMV (artikel 38, §1, 6°, van het Groeipakketdecreet van 2018) wordt toegevoegd zodat ook hiervoor enkel één punt wordt geteld.

Artikel 4

Artikel 73 van het Groeipakketdecreet van 2018 bepaalt de gevallen waarin de schooltoeslag rechtstreeks uitbetaald wordt aan de leerling.

Voorliggend artikel voegt de NBMV toe aan de lijst van leerlingen aan wie de schooltoeslag rechtstreeks wordt uitbetaald, voor zover er geen werkelijke opvoeder kan worden aangewezen conform artikel 72 van het Groeipakketdecreet van 2018. Voor de gezinsbijslagen was dit decreetaal al geregeld (zie art.57, §3). We zetten dat met dit artikel technisch ook recht voor de schooltoelage.

In het vierde lid van artikel 73, §1, van het Groeipakketdecreet van 2018 wordt verduidelijkt dat de toepassing van artikel 9, §1, van de Voogdijwet (Titel XIII, hoofdstuk VI, van de programmawet van 24 december 2002) behouden blijft. Artikel 9, §1, van de Voogdijwet bepaalt dat de voogd ermee belast is om de NMBV te vertegenwoordigen in bestuurlijke of gerechtelijke procedures.

Artikel 5

Dit decreet treedt in werking op 31 augustus 2023, voor de toekenning van de schooltoeslag vanaf schooljaar 2023 – 2024.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin,

Hilde CREVITS